

دانشگاه پیام نور

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی

دانشگاه علوم انسانی

گروه علوم تربیتی

عنوان :

بررسی تطبیقی نیازهای آموزشی دانش آموزان دختر و پسر

عشایر استان چهارمحال و بختیاری

استاد راهنما :

حسن کرملیان

نگارش :

مریم کریمی دستگردی

اردیبهشت 1388

تقدیم به خانواده ام

تقدیم به همسر و دخترم

و تقدیم به عشایر سختکوش این مرز و بوم

سپاسگذاری

شکر و سپاس خداوند بزرگی را که یاری‌گر همه ما در زندگی است. دانای مطلق اوست و چراغ علم را برای هرکه قدم در راه بگذارد بر می‌افروزد.

از جناب آقای دکتر کرمعلیان و جناب آقای دکتر شبیری که در مدت این تحقیق کمک و راهنمای واقعی من بودند تشکر و سپاسگذاری می‌کنم.

چکیده :

هدف این پژوهش بررسی نیازهای آموزشی دانش آموزان دختر و پسر عشایر استان چهارمحال و بختیاری بوده است.

بدین منظور پنج فرضیه مطرح شد که عبارتند از:

- 1- آیا بین نیازهای آموزشی دختران و پسران عشایر استان تفاوت وجود دارد؟
- 2- در نظام آموزشی مورد استفاده برای دانش آموزان عشایر استان برنامه ریزی درسی متمرکز کارسازتر است یا غیرمتمرکز؟
- 3- از نظر آموزشی چه نوع بازدهی در جامعه عشایری بیشتر است؟
- 4- چه نوع مدیریت آموزشی در آموزش دانش آموزان عشایر مناسب است؟
- 5- بین میزان پاسخ نظام آموزشی به نیازهای دانش آموزان با تغییر سبک زندگی آنان ارتباط وجود دارد؟

روش تحقیق در این پژوهش پیمایشی و با استفاده از نظرسنجی ست. جامعه آماری شامل کلیه کارمندان و معلمان آموزش و پرورش استان چهارمحال و بختیاری است که با در نظر گرفتن یک چهارم آنها به عنوان نمونه، 125 نفر از آنان جامع نمونه آماری را تشکیل دادند که پرسشنامه بطور تصادفی در بین آنان پخش گردید ابزار اندازه گیری پرسشنامه بوده و با استفاده از سیستم درجه بندی لیکرت تنظیم شد. پس از جمع آوری اطلاعات با استفاده از برنامه SPSS ابتدا اطلاعات بصورت جداول درصد فراوانی و میانگین تنظیم و در محدوده آمار توصیفی تحلیل شد و برای بررسی رابطه بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد:

- 1- بین نیازهای آموزشی دختران و پسران عشایر استان تفاوت وجود دارد.
- 2- در نظام آموزشی مورد استفاده برای دانش آموزان عشایر برنامه ریزی درسی غیر متمرکز کارسازتر است.
- 3- آموزش در جهت افزایش بازده اقتصادی در جامعه عشایری موثرتر از سایر آموزش هاست.
- 4- انواع مدیریت کاربردهای متفاوتی در جامعه عشایری دارند.
- 5- بین پاسخ نظام آموزشی به نیازهای دانش آموزان با تغییر سبک زندگی آنان ارتباط وجود دارد.

این تحقیق نشان می دهد که علاوه بر تفاوت قشر عشایر با قشر ساکن شهر نشین و روستانشین قشرهای مختلف عشایر نیز دارای ویژگی های خاص خود می باشند و با توجه به منطقه و خصوصیات ایل برنامه ریزی غیرمتمرکز به خاطر توجه به ویژگی ها و نیازهای خاص آنها لازم به اجرا می شود.

فهرست

صفحه	عنوان
1	مقدمه
5	1- فصل اول
6	1-1- مقدمه
7	1-2- تعریف مسأله و موضوع تحقیق
10	1-3- اهمیت و ضرورت پژوهش
12	1-4- اهداف پژوهش
14	1-5- سوالات ویژه پژوهش
15	1-6- تعریف واژه ها
19	2- فصل دوم
20	2-1- مقدمه
21	2-2- مبانی نظری پژوهش
21	2-2-1- جامعه عشایری
26	2-2-2- برنامه ریزی در آموزش و پرورش عمومی با تأکید بر جامعه عشایری
36	2-2-3- مدیریت آموزشی
43	2-2-4- ارزشیابی برنامه درسی
43	2-2-5- نیاز سنجی
57	2-3- پیشینه تحقیق
61	3- فصل سوم: روش شناسی پژوهش
62	3-1- مقدمه
64	3-2- روش تحقیق
65	3-2-1- طرح تحلیلی تکنیک تحقیق
65	3-2-2- ابزار تحقیق
68	3-3- اعتبار و روایی ابزار تحقیق
70	3-4- روش های تجزیه و تحلیل داده ها
72	4- فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات
73	بخش اول: مجموعه جداول توصیفی (توصیف داده ها)

119	بخش دوم: آمار استنباطی (آزمون فرضیه ها)
137	5- فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری
138	5-1- نتایج توصیفی پژوهش
145	5-2- نتایج استنباطی پژوهش
148	5-3- نتیجه گیری
158	5-4- پیشنهادات
160	5-5- محدودیت ها
161	5-6- کاربردهای احتمالی پژوهش
162	7- منابع
166	8- پیوست ها

فهرست جداول

صفحه	عنوان
73	جدول شماره (1): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه براساس جنس
74	جدول شماره (2): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه براساس نوع مسئولیت
75	جدول شماره (3): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه براساس نوع سکونت
76	جدول شماره (4): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه براساس سن
77	جدول شماره (5): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه براساس سابقه کار
78	جدول شماره (6): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه براساس میزان تحصیلات
79	جدول شماره (7): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر آشنایی معلمان و کارمندان آموزش و پرورش با زندگی ایلی مردم عشایر در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
80	جدول شماره (8): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر بالا بردن توان علمی معلمان عشایر در زمینه تدریس نیازهای آموزشی عشایر
81	جدول شماره (9): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه براساس تأثیر تدریس محتوی آموزشی در توانایی دانش آموزان عشایر در تأمین نیازهای آموزشی عشایر
82	جدول شماره (10): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر تناسب داشتن محتوی آموزشی در نحوه تدریس با نوع زندگی دانش آموزان عشایر در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
83	جدول شماره (11): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تشخیص و توجه به تفاوت های موجود در جامعه عشایری نسبت به سایر جوامع در تأمین نیازهای آموزشی عشایر
84	جدول شماره (12): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر ایجاد بخش مردم شناسی شناخت عشایر در تأمین نیازهای آموزشی عشایر
85	جدول شماره (13): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر میزان تناسب فضای یادگیری دانش آموز عشایری و نوع محتوی درسی مورد نظر در تأمین نیازهای آموزشی
86	جدول شماره (14): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر برنامه های ضمن خدمت معلمان عشایر در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
87	جدول شماره (15): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر کاهش استفاده از دیدگاه محتوی گرا و استفاده بیشتر از دیدگاه شاگرد گرا، در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایری

- 88 جدول شماره (16): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر صرف وقت بیشتر و محتوی آموزشی مفصلتر برای بالا رفتن آگاهی سیاسی دانش آموزان عشایر
- 89 جدول شماره (17): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر آموزش معلمان برای پیاده کردن بهتر دیدگاه عمل گرایی در تدریس به دانش آموزان
- 90 جدول شماره (18): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر حمایت از قریحه نویسندگی دانش آموزان عشایر در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 91 جدول شماره (19): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر قرار گرفتن سیر پیشرفت و تغییر و تحولات زندگی عشایری از ابتدای تاریخ تاکنون جزو محتوی آموزشی دانش آموزان عشایر در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 92 جدول شماره (20): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر فراهم کردن جزواتی در زمینه مهارت‌های شناختی در سطح دبستان که مثال‌ها و تمرینات آن عینی و از زندگی و محیط عشایر گرفته شده باشد در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 93 جدول شماره (21): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تقویت روحیه ملی گرایی و یکپارچگی با سایر احاد ملت در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 94 جدول شماره (22): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص توجه به اولویت بندی اهداف در هرکدام از سه مقطع دبستان، راهنمایی و دبیرستان براساس نیازهای زندگی عشایری در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 95 جدول شماره (23): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص توجه بیشتر به معیارهای انتخاب محتوی با توجه به استعدادها و توانایی‌های دانش آموزان عشایر و امکانات زندگی آنها در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 96 جدول شماره (24): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص میزان اهمیت و شناخت نیازها و خصوصیات اقتصاد عشایر در مقطع راهنمایی در تعیین سرنوشت تحصیلی دانش آموز در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 97 جدول شماره (25): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص توجه به مهارت‌های فنی و حرفه‌ای (بعد از مهارت‌های شناختی) به عنوان مهمترین نیاز مقطع راهنمایی برای دانش آموزان عشایر در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 98 جدول شماره (26): توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص میزان تأثیر تنوع و غنی سازی محتوی کاربردی در مواد درسی راهنمایی و دبیرستان در تنوع کار و فعالیت اقتصادی در جوامع عشایری در تأمین نیازهای آموزشی عشایر

- جدول شماره (27) : توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص توجه به کسب
99 صلاحیت فکری (روش درست اندیشیدن) به عنوان مهمترین نیاز آموزشی در هر سه مقطع
دبستان، راهنمایی و دبیرستان برای دانش آموزان در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- جدول شماره (28) : توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص توجه به یادگیری
100 مهارت‌های اجتماعی و یادگیری ارتباط درست با دیگر فرهنگ ها و جوامع (بعد از مهارت‌های
شناختی) به عنوان مهمترین نیاز مقطع دبیرستان در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر.
- جدول شماره (29) : توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص مهارت‌های ورزشی ،
101 یادگیری ورزش اسب سواری و برگزاری مسابقات مربوط به آن عنوان یکی از اولویت‌های
ورزشی در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- جدول شماره (30) : توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص یادگیری دانش آموز
102 در شناخت بیشتر بهداشت و اشاره آن در خانواده و جامعه عشایری در تأمین نیازهای آموزشی
دانش آموزان عشایری
- جدول شماره (31) : توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر شرکت دانش
103 آموزان عشایر در مسابقات ورزشی و علمی شهرها و روستاها در تأمین نیازهای آموزشی دانش
آموزان عشایر
- جدول شماره (32) : توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر ایجاد پایگاه‌های
104 مشاوره ثابت یا سیار برای شناخت نیازهای روانشناختی دانش آموزان دختر و پسر در تأمین
نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر.
- جدول شماره (33) : توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر اخلاقی، مذهبی
105 و فرهنگی مردم عشایر در آموزش و سرنوشت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر در تأمین
نیازهای آموزشی دانش آموزان دختر و پسر عشایر
- جدول شماره (34) : توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر توجه به قرار
106 دادن مواد درسی لازم برای دختران و پسران با توجه به فرایند تصمیم کار در خانواده عشایر و
نقش های متفاوت دختران و پسران در این جامعه در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان
عشایر
- جدول شماره (35) : توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر انتقال این مطلب
107 به دانش آموز که در جامعه یکپارچه و به هم تنیده عشایری می تواند فرصت انتخاب آزاد و
اصیل داشته باشد در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- جدول شماره (36) : توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص آگاهی دادن به دختران عشایر
108 برای جلوگیری از ادامه تبعیض های جنسیتی رسوخ یافته در عمق جامعه عشایری

- 109 **جدول شماره (37):** توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر تمرکز زدایی در سیستم مدیریتی و آموزشی آموزش و پرورش عشایر در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 110 **جدول شماره (38):** توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر بکار بردن مدیریت اقتضایی در مدارس آموزشی عشایر در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 111 **جدول شماره (39):** توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر آموزش بیشتر مسئولان و مدیران آموزشی در زمینه مدیریت سیستمی برای کارآیی بیشتر آنان در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 112 **جدول شماره (40):** توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر افزایش آگاهی های کارکنان در امور محدودیت های مدیریت اداری در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 113 **جدول شماره (41):** توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر بکاربردن سیستمی هماهنگ در زمینه ارزیابی کارآیی مدیران آموزش عشایر در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 114 **جدول شماره (42):** توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تأثیر آشنایی معلمان عشایر با زندگی ایلی مردم عشایر در ارتقاء کیفیت تحصیلی دانش آموزان در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 115 **جدول شماره (43):** توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص تبدیل فضای چادری مدارس عشایری به ساختمان یا کانکس در تأمین نیازهای آموزشی دانش آموزان عشایر
- 116 **جدول شماره (44):** توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص افزایش مدارس شبانه روزی و مدارس سیار عشایر در تأمین نیازهای آموزشی عشایر
- 117 **جدول شماره (45):** توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص بالا بردن امکانات آموزشی در مدارس عشایر برای جلوگیری از تأکید زیاد بر حافظه و انتقال معلومات در تأمین نیازهای آموزش دانش آموزان عشایر
- 118 **جدول شماره (46):** توزیع فراوانی فرهنگیان مورد مطالعه در خصوص در نظر گرفتن میل و خواست دانش آموزان به ادامه زندگی کوچ نشینی و یا یک جا نشینی عشایر و آموزش لازم در این مورد در تأمین نیازهای آموزش دانش آموزان عشایر
- 120 **جدول شماره (47):** مقایسه میانگین نمره پاسخها با میانگین فرضی 3 (جهت سنجش سؤال و یا فرضیه اول تحقیق)

- 123 جدول شماره (48) مقایسه میانگین نمره پاسخها با میانگین فرضی 3 (جهت سنجش سؤال و یا فرضیه دوم تحقیق)
- 126 جدول شماره (49) مقایسه میانگین نمره پاسخها با میانگین فرضی 3 (جهت سنجش سؤال و یا فرضیه سوم تحقیق)
- 128 جدول شماره (50) مقایسه میانگین نمره پاسخها با میانگین فرضی 3 (جهت سنجش سؤال و یا فرضیه چهار تحقیق)
- 130 جدول شماره (51) مقایسه میانگین نمره پاسخها با میانگین فرضی 3 (جهت سنجش سؤال و یا فرضیه پنجم تحقیق)
- 131 جدول شماره (52) مقایسه میانگین نمره نیاز سنجی آموزشی دانش آموزان عشایر استان از دیدگاه فرهنگیان مورد بررسی بر حسب جنس
- 132 جدول شماره (53) مقایسه میانگین نمره نیاز سنجی آموزشی دانش آموزان عشایر استان از دیدگاه فرهنگیان مورد بررسی بر حسب جنس
- 133 جدول شماره (54) مقایسه میانگین نمره نیاز سنجی آموزشی دانش آموزان عشایر استان از دیدگاه فرهنگیان مورد بررسی بر حسب میزان تحصیلات
- 134 جدول شماره (55) مقایسه میانگین نمره نیاز سنجی آموزشی دانش آموزان عشایر استان از دیدگاه فرهنگیان مورد بررسی بر حسب سابقه کار
- 135 جدول شماره (56) مقایسه میانگین نمره نیاز سنجی آموزشی دانش آموزان عشایر استان از دیدگاه فرهنگیان مورد بررسی بر حسب نوع مسئولیت
- 136 جدول شماره (57) مقایسه میانگین نمره نیاز سنجی آموزشی دانش آموزان عشایر استان از دیدگاه فرهنگیان مورد بررسی بر حسب نوع سکونت

Abstract

Aim of this study is the investigating educational needs of the girl and boy students of tribes in Chaharmahal and Bakhtiyari province.

To this, five questions were propounded as follows:

- 1- Is there any difference between girl and boy students needs in tribes?
- 1- In educational systems used for tribes student in this province, which one is more effective: centralized or un centralized curriculum.
- 2- In educational point of view, what kind of output is more in the tribes society.
- 3- What kind of educational management is useful in teaching to tribes student.
- 4- Is there any relationship between the level of meeting the students needs by the educational system with their life style change.

The search method used was square method and interviewing. The statistical society includes all employees and teachers working in the education and training ministry. 125 people out of them were chosen as the sample. The questionnaires were delivered among them randomly. The measuring tool was a questionnaire. It was set using likert ranking system.

Data were analyzed using SPSS. The frequency percent, mean and descriptive statistical domain were analyzed. Pearson correlation coefficient was used to study the relationship between the variances. The result showed that:

- 1- There is difference between girl and boy student needs in our province.
- 2- Un centralized curriculum is more effective in the educational system used for tribes students.
- 3- The educational system used in the field of increasing the economy output is more effective than the other systems in tribes.
- 4- Management types have different functions in tribes society.
- 5- There is a relationship between student needs and their life style change.

This research shows that tribes have their own special features besides their difference with those who live in the cities or villages. So the un centralized programs have to be done according to the area and the tribe features because of paying attention to their special features and needs.

Payam Noor University

Submitted in partial fulfillment of the
Requirements for degree of M.Cs
In curriculum planning
Department Of Educational Sciences

Title:

**A comparison study of male and female student's
education needs of tribes in Chaharmahal va Bakhtiyari**

Supervisor:

Dr. Hasan Karamalian

Advisor:

Dr. Mohammad Shobeiri

By:

Maryam karimi

May 2009

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته برنامه ریزی درسی

دانشکده علوم انسانی

گروه علوم تربیتی

عنوان :

بررسی تطبیقی نیازهای آموزشی دانش آموزان دختر و

پسر عشایر استان چهارمحال و بختیاری

استاد راهنما:

دکتر حسن کرملیان

استاد مشاور:

دکتر سید محمد شبیری

نگارش:

مریم کریمی دستگردی

اردیبهشت 1388

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه پیام نور
دانشگاه پیام نور استان تهران

تاریخ:
شماره:
پیوست:

((تصویب نامه))

پایان نامه تحت عنوان:

" بررسی تطبیقی نیازهای آموزشی دانش آموزان دختر و پسر عشایر استان چهارمحال
وبختیاری "

تاریخ دفاع: ۸۸/۲/۱۶ ساعت: ۱۰-۱۲ نمره: ۱۹۱۸ درجه: عالی
اعضای هیات داوران:

نام و نام خانوادگی هیات داوران مرتبه علمی امضاء

- ۱- جناب آقای دکتر حسن کرمعلیان
- ۲- جناب آقای دکتر سید محمد شبیری
- ۳- جناب آقای دکتر بهمن زندی
- ۴- جناب آقای دکتر محمد رضا سرمدی

استاد راهنما
استاد مشاور
استاد داور
نماینده گروه

امضاء

تهران، خیابان انقلاب،
خیابان استاد نجات اللهی،
نیش خیابان سپند،
پلاک ۲۳۳
تلفن: ۸۸۸۰۱۰۹۰
دورنگار: ۸۸۹۰۳۱۵۸
پست الکترونیکی:
info@Tehran.pnu.ac.ir
نشانی الکترونیکی:
http://www.Tehran.pnu.ac.ir

مقدمه

این پژوهش مربوط به قومی از مردم ایران به نام عشایر است. شاخصه های مهم این جوامع عبارتند از : کوچ، دامداری و سازمان اجتماعی عشایر که به ساختار سیاسی ایل وابستگی دارد. عشایر استان چهارمحال و بختیاری بخشی از این قومند که در محدوده ای از استانهای چهارمحال و بختیاری، استان خوزستان و لرستان در حال قشلاق و ییلاق هستند.

عشایر به علت نوع زندگی کوچ نشینی خود، دارای محدوده جغرافیایی نسبتاً وسیعی در زندگی خود هستند و به این خاطر عشایر استان چهارمحال و بختیاری نیز نمی توانند فقط در این استان سر ببرند و در فصول سرد سال به مناطق گرمسیر خوزستان کوچ می کنند و از آن جهت که موضوع مورد بررسی روی عشایر استان چهارمحال است، با توجه به موضوع، جهت گیری بررسی روی دانش آموزشی قرار می گیرد که زیر نظر اداره آموزش و پرورش عشایر استان چهارمحال و بختیاری قرار می گیرند.

بنابراین هم ضرورت برنامه ریزی برای توسعه مناطق عشایری و هم عدالت اجتماعی حکم می کند که برای آینده آموزش و پرورش عشایر یک برنامه جامع تدوین و اجرا گردد و در رأس این برنامه موجود، یک تشکیلات متناسب بسیار ضروری است، در اینجا لازم است به دو نکته اشاره شود.

اول: هر چند سیاست دولت جمهوری اسلامی ایران اسکان عشایر می باشد، اما این برنامه بسیار طولانی خواهد بود. از این جهت تا اجرای کامل اسکان لازم است برای آموزش و پرورش عشایر اسکان نیافته برنامه ای تدوین گردد که محرومیت این جامعه را جبران کند.

دوم: مطرح شدن طرح اسکان عشایر¹ در سیستم اجرایی مربوط به عشایر ایجاد رکود نموده و سیاستگذاران و برنامه ریزان مرکزی و منطقه ای این برداشت را در مورد عشایر دارند که این جامعه در حال اسکان می باشد. از این رو رغبت چندانی در مورد برنامه ریزی اصولی برای این جامعه ندارند. لطمه این برداشت و رکود ناشی از آن بیش از پیش نسل جوان جامعه عشایری را تهدید می کند. (سهرابی، علی، 1373: 230 و 229)

عشایر برای دستیابی به آموزش و پرورش راه زیادی را طی کرده اند. سواد آموزی در ابتدا در بین عشایر، شبیه مکتب خانه در شهرها بوده، «شروع سال تحصیلی از اول تابستان بوده و یکسال طول می کشیده

¹ -setlinj

است» (همان کتاب: 32)

کل مدت تحصیل هم 3 سال بوده که در این مدت دانش آموز به خوبی می توانسته بخواند و بنویسد. این حقیقت که عدم اطلاع از قانون مدنی و آئین دادرسی موجود موجب مشکلات زیادی در زندگی روزانه مردم می شد، خود انگیزه مهمی برای تحصیل فرزندان بود.

ویژگی های متفاوتی در آموزش عشایر وجود دارد که بعضی از آنها عبارتند از :

أ. تفاوت فضای آموزشی

ب. تفاوت امکانات آموزشی

ج. تفاوت سال تحصیلی

د. تفاوت فصول امتحانی

ه. تفاوت شرایط اقلیمی و جغرافیایی

و. کمی تعداد دانش آموزان هر مدرسه

ز. به هم خوردن جمعیت دانش آموزان مدارس در طول سال؛ به واسطه کوچ عشایر به بیلاق یا

قشلاق به علت پراکنده شدن مردم جهت یافتن مراتع و علفچر به خصوص در خشکسالی ها

ح. دو زبانه بودن دانش آموزان و مشکل زبان آموزی

ط. پائین بودن فرهنگ و روحیه دانش آموزان در ابتدای ورود به دبستان به علت عدم برخورداری

از امکانات تبلیغاتی و رفاهی و برخوردهای اجتماعی (سهرابی، 1373: 236)

مشکلاتی که در آموزش عشایر وجود دارد، نشانگر داشتن و ارائه تدابیر لازم و متفاوتی در آموزش آنان است. رسیدگی به آموزش قومیت های مختلف باید با توجه به فرهنگ و مشکلات آنان صورت گیرد تا موفقیت احساس شود.

برای رسیدن به یک جامعه هماهنگ و متعادل، تمام اجزای آن باید همپای هم به پیش بروند و در اینجا نقش آموزش است که بسیار پر رنگ جلوه می کند و می تواند اجزای مختلف جامعه را هماهنگ کند. در کنار زحمات فراوانی که برای آموزش عشایر و همچنین روستائیان شده، توجه نداشتن به نوع زندگی و نیازهای آنان باعث شده که مشکلات مختلفی مانند مهاجرت های بی رویه به شهر، بیکاری و معیشت پائین در خیلی جاها، همچنان ثابت بماند.

ریشه های قومی و فرهنگی رسوخ یافته در وجود هر قومیتی بسیار پایدار است و به راحتی با یک کلمه

آموزش جامع و هماهنگ نمی توان به موفقیت در آموزش درست رسید. از سویی آشنا کردن درست این خرده فرهنگ ها با فرهنگ های دیگر جامعه و همبستگی بیشتر با دیگران نیز بسیار مهم است.

دکتر محمد جوادی در فصلنامهٔ تعلیم و تربیت اظهار می دارد:

اگر آموزش، تک فرهنگی باشد و از ارزش ها و الگوهای خاصی حمایت یا آنها را تبلیغ کند، کلیهٔ دانش آموزانی که به خرده فرهنگ های دیگر تعلق دارند و از الگوهای رفتاری متفاوتی پیروی می کنند در موضع ضعف قرار می گیرند و شانس چندانی برای موفقیت در مدرسه و تبدیل شدن به افراد مولد و کارآمد پیدا نمی کنند.

بعضی از ویژگی های منفی این آموزش تک فرهنگی از این قرار است.

1. کنجکاوی کودک دربارهٔ سایر جوامع و فرهنگ ها برانگیخته نمی شود، زیرا او یا در معرض آنها

قرار نمی گیرد و یا مطالبی از این دست به شکل مناسبی طرح نمی شود.

2. آموزش تک فرهنگی موجب رشد خلاقیت نمی شود.

3. آموزش تک فرهنگی راه رشد منطقی را سد می کند، کودک فقط از زاویهٔ تنگ فرهنگ خود به

جهان نگاه می کند و مجبور می شود همهٔ دیدگاه هایی را که در چارچوب طبقه بندی محدود او

نمی گنجد، طرد کند.

4. آموزش تک فرهنگی موجب ایجاد تکبر و نخوت و فقدان حساسیت و توجه می شود.

5. آموزش تک فرهنگی، بستر مناسبی برای نژاد پرستی فراهم می کند. (جوادی، محمد جعفر،

فصلنامهٔ تعلیم و تربیت: 13 و 14)

از این رو توجه جدی و برنامه ریزی شده به آموزش قومیت ها و فرهنگ های مختلف توجه به نیازهای واقعی آنان در ارتباط با جامعه و فرهنگ بزرگتر و فراگیرتر در کنار توجه به نیازهای درون گروهی را می طلبد و اگر خواهان پیشرفت خرده فرهنگ های مختلف و رسیدن به یک جامعهٔ ایده آل و واقعاً هماهنگ و رو به پیشرفت هستیم باید به نیازهای واقعی آنان در امر آموزش توجه کنیم.

یکی دیگر از نکات مهم توجه به تفاوت بین فعالیت ها و زندگی دختران و پسران عشایری است، به طوری که این تفاوت در زندگی شهری بسیار کمتر محسوس است. دختران و پسران عشایر به علت شیوهٔ زندگی خود فعالیت های متفاوتی را انجام می دهند و به همین دلیل آموزشهای آنان باید تا حدود لازم متفاوت باشد.

طبق سند و منشور اصلاح نظام آموزش و پرورش ایران، یکی از آسیب های و موانع بازدارنده در حوزه اجتماعی و فرهنگی، وجود نابرابری های جنسیتی در دسترسی به آموزش، امکانات و منابع برای دختران است. (سند و منشور اصلاح نظام آموزش و پرورش ایران: 94)

این پژوهش بر آن است تا بررسی مقایسه ای روی نیازهای آموزشی دختران و پسران دانش آموز عشایری داشته باشد.

حوزه این بررسی در زمینه برنامه درسی است.

از موارد توصیه های راهبردی تحول در زمینه دیدگاه های برنامه درسی و آموزش، توجه به دیدگاه های رشد اجتماعی و کارکرد مؤثر اجتماعی در برنامه های درسی و آموزشها به تناسب دوره های مختلف تحصیلی است.

فصل اول

بیان

مسائله